

Svaly dolní končetiny

SVALY DOLNÍ KONČETINY (*musculi membri inferioris*)

- Svaly dolní končetiny pocházejí z hypaxiální svaloviny bederní a křížové oblasti. Jsou proto inervovány nervy bederní (přední skupina svalů pletence a přední a mediální skupina svalů stehna) a křížové (všechny ostatní) nervové pleteně. Svaly se topograficky dělí do několika skupin – svaly pletence dolní končetiny, svaly stehna, svaly bérce a svaly nohy. Jednotlivé skupiny se dělí ještě na další podskupiny (např. přední, zadní, laterální, mediální), což je dáno anatomickými poměry – svaly těchto podskupin jsou od ostatních odděleny fasciálními septy

SVALY PLETENCE DOLNÍ KONČETINY

1. PŘEDNÍ SKUPINA SVALŮ PLETENCE

Svaly přední skupiny mají jako celek funkci ohybačů (flexorů) kyčelního kloubu. Podílejí se tedy na vykročení při chůzi. Jsou inervovány nervy bederní nervové pleteně.

Musculus iliopsaoas

musculus iliacus: *Začíná ve fossa iliaca.*

musculus psoas major: *Začíná po stranách bederní páteře- od disci intervertebrales, od pr.costarii a vazivových snopců po stranách bederní páteře.*

Svalová břívška se na přední ploše pánve spojují v jednotné břívško- u linea terminalis, které podbívá ligamentum inguinale- lacuna musculorum

***Úpon:* trochanter minor na femuru.**

***Funkce:* flexe stehna, jeho addukce a supinace, při fixované dolní končetině a oboustranné kontrakci předklání trup, při jednostranné kontrakci otáčí pánev a trup na opačnou stranu.**

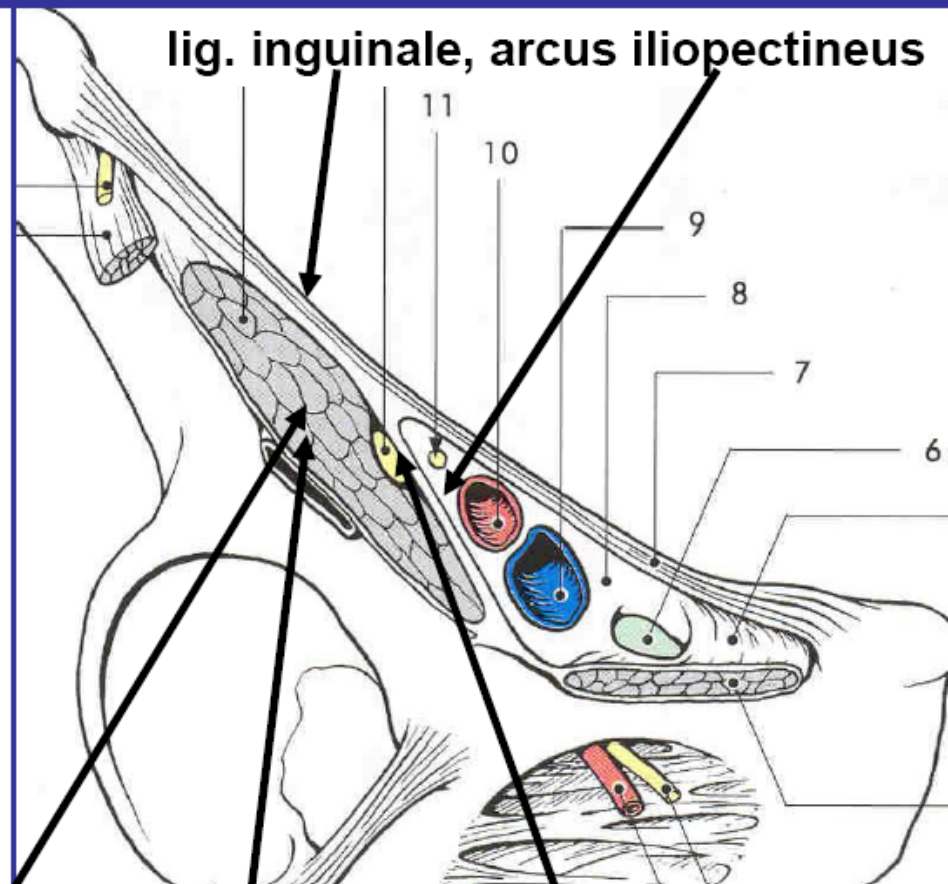
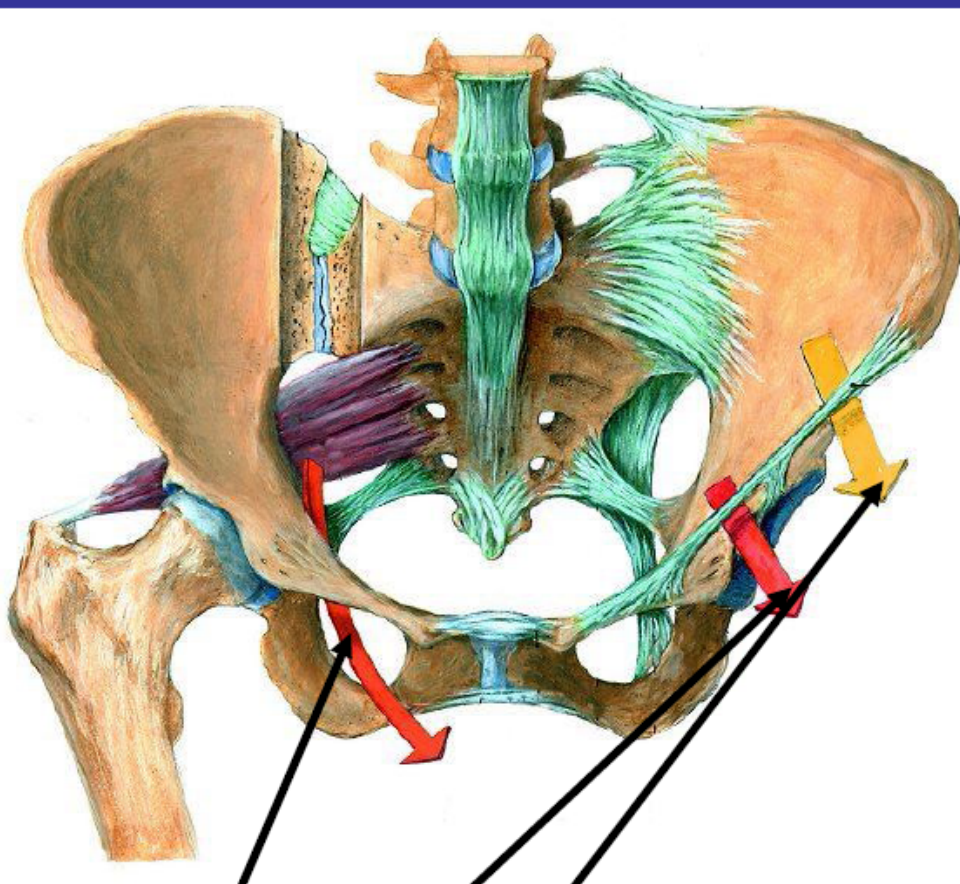
***Inervace:* n.femoralis (plexus lumbalis)**

Může se vyskytnout i variabilní- nekonstantní m.psoas minor

***Začátek:* od m.psoas major**

***variabilní úpon:* na eminentia iliopubica a fascia illiaca.**

Lacuna vasorum et lacuna musculorum

lacuna musculorum – m. psoas major, m. iliacus a n. femoralis,
lacuna vasorum – vasa femoralis
canalis obturatorius – vasa obturatoria et n. obturatorius

2. ZADNÍ SKUPINA SVALŮ PLETENCE- povrchové svaly

Svaly zadní skupiny mají jako celek funkci obvykle natahovačů (extenzorů) kyčelního kloubu. Jsou inervovány nervy křížové nervové pleteně.

musculus gluteus maximus

Začátek: na zadní ploše kosti křížové a na přilehlé části zadní plochy lopaty kosti kyčelní- na lineae glutae posterior a na fascia thoracolumbalis

Úpon: jednak do tuberositas glutea na femuru, jednak do *tractus iliotibialis* – zesílený laterální okraj povrchové stehenní fascie (*fascia lata*), jdoucí od kosti kyčelní až po laterální kondyl tibie.

Funkce: extenze v kyčelním kloubu, tahem za tractus iliotibialis napomáhá extenzi v kolenním kloubu a zabezpečuje tak vzpřímený postoj (u člověka je proto mohutně vyvinutý), spolupůsobí při abdukci a supinaci stehna

Inervace: n.gluteus inferior

musculus tensor fasciae latae –

Začátek: spina iliaca anterior superior

Úpon: do tractus iliotibialis. Svým tahem tedy napíná stehenní fascii a vypíná dolní končetinu v kolenním kloubu (podílí se tak na udržování vzpřímeného postoje).

Funkce: tahem za *tractus iliotibialis* zabezpečuje vzpřímený postoj (sám však extendovat kolenní kloub nedovede), spolupůsobí při flexi, abdukci a pronaci stehna.

Inervace: n.gluteus superior

musculus gluteus medius –

Začátek: na zadní ploše lopaty kosti kyčelní- mezi linea glutea posterior a anterior a na labium externum cristae iliacae

Úpon: na trochanter major na femuru.

Funkce: ventrální snopce provádějí přednožení a pronaci, dorzální snopce zanožení a supinaci, celý sval abdukuje stehno.

Inervace: n.gluteus superior

musculus gluteus minimus –

Začátek: na zadní ploše lopaty kosti kyčelní- mezi linea glutea anterior a inferior

Úpon: na trochanter major na femuru.

Funkce: ventrální snopce spolupůsobí při přednožení, dorzální snopce při zanožení, celý sval napomáhá abdukci stehna.

Inervace: n.gluteus superior

3. PELVITROCHANTERICKÉ SVALY- hluboké svaly

Jsou to nejhlouběji uložené svaly pletence dolní končetiny. Funkčně se jedná o supinátory kyčelního kloubu (zajišťují femorální supinaci, tedy vnější rotaci). Začínají na pánvi (na kosti kyčelní nebo křížové)- u incisura ischiadica major a minor a upínají se do fossa trochanterica na femuru. Jsou inervovány nervy křížové nervové pleteně.

musculus piriformis:

Začátek: na laterálním okraji kosti křížové

Úpon: k trochanter major femoris. Svým průběhem přepažuje velký sedací otvor (foramen ischiadicum majus), z nějž zůstávají pouze štěrby při horním a dolním okraji svalu.

Funkce: femorální supinace.

Inervace: plexus sacralis

musculus obturatorius internus:

Začátek: na vnitřní ploše membrana obturatoria

Úpon: do fossa trochanterica na femuru.

funkce: femorální supinace.

Inervace: plexus sacralis

musculus gemellus superior:

Začátek: na spina ischiadica

Úpon: do fossa trochanterica na femuru. Provází tedy horní okraj m. obturatorius internus.

funkce: femorální supinace.

Inervace: plexus sacralis

musculus gemellus inferior:

Začátek: na tuber ischiadicum

Úpon: do fossa trochanterica na femuru. Provází tedy dolní okraj m. obturatorius internus.

funkce: femorální supinace.

Inervace: plexus sacralis

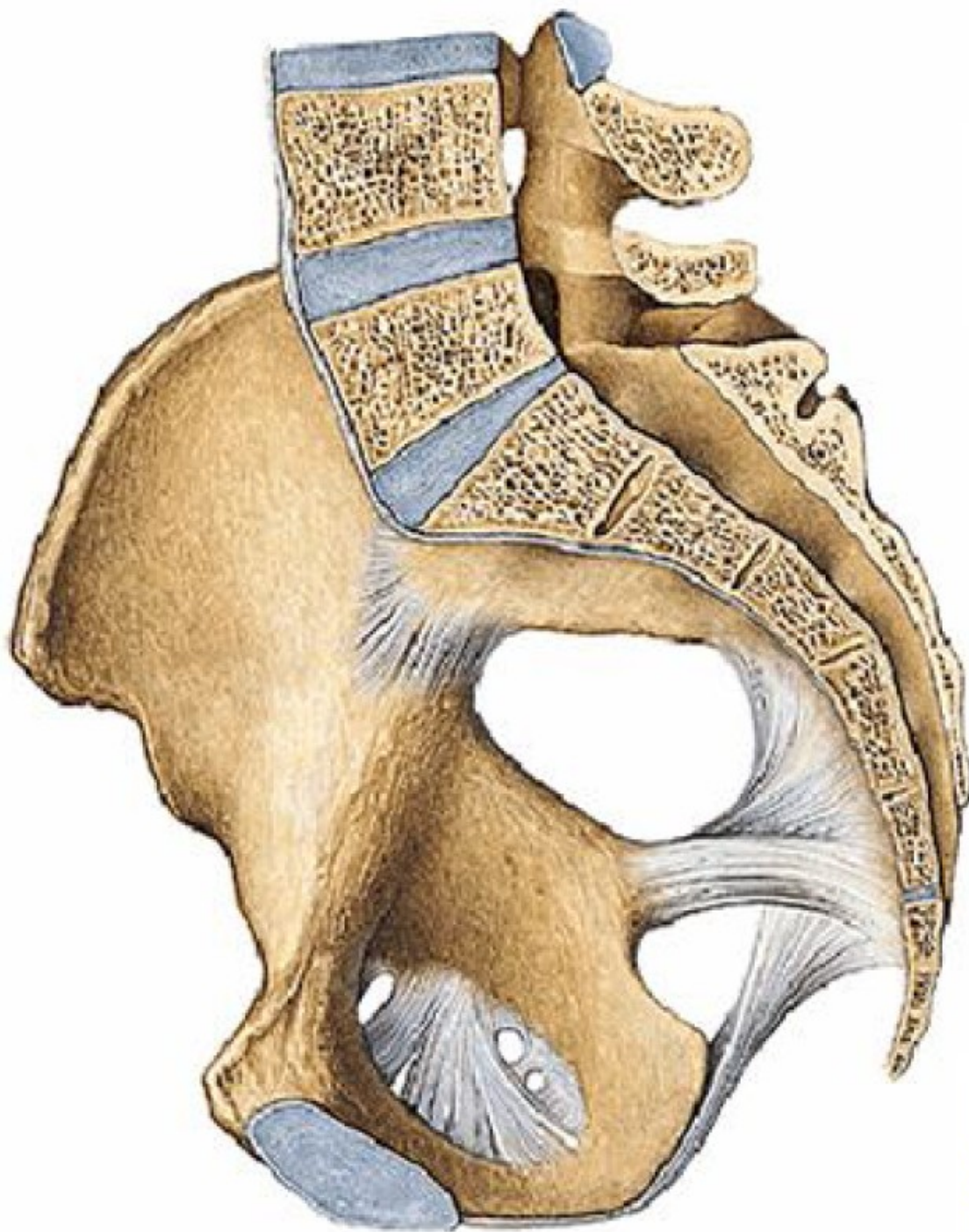
musculus quadratus femoris:

Začátek: od tuber ischiadicum

Úpon: na cista intertrochanterica

funkce: femorální supinace

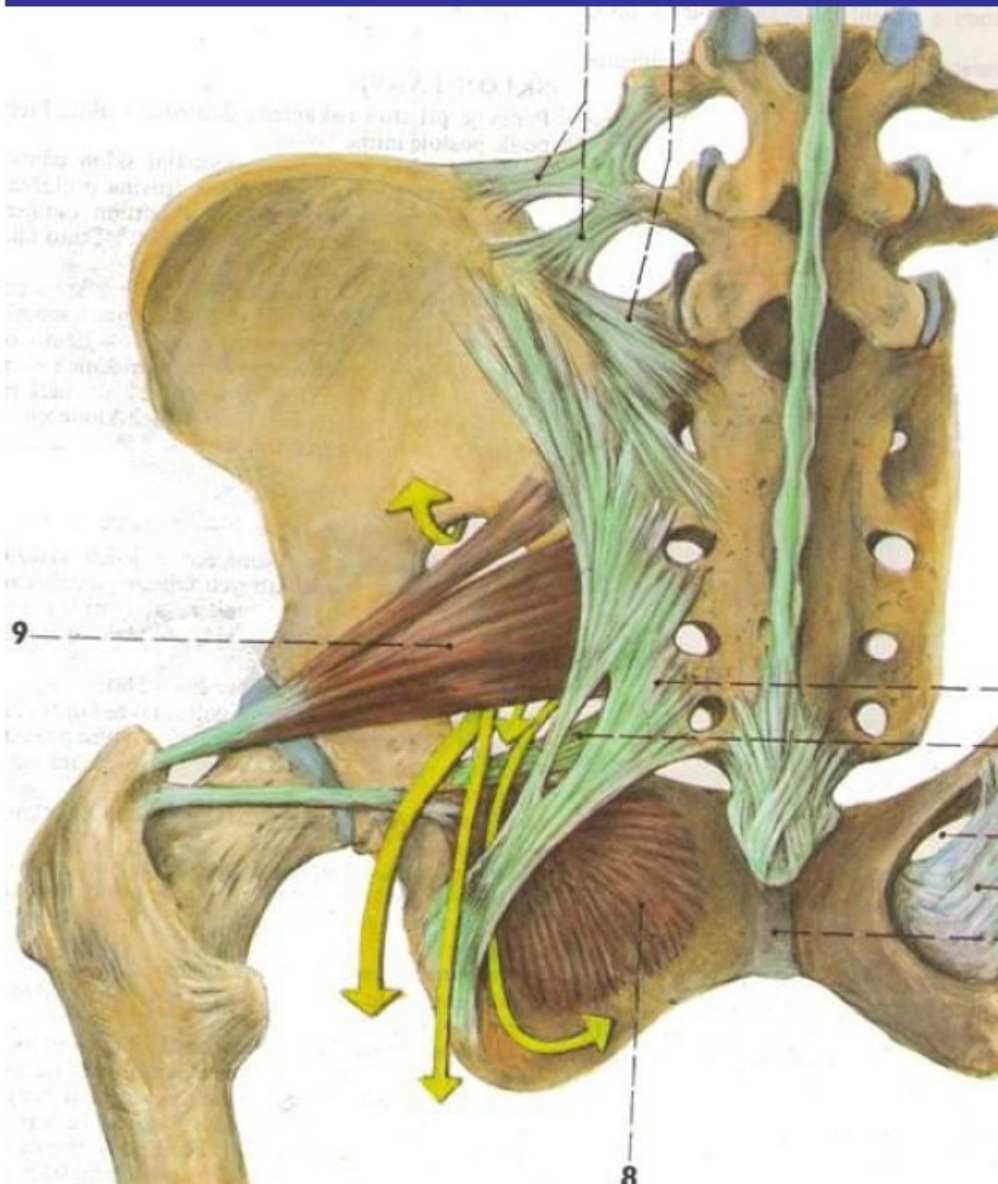
Inervace: plexus sacralis

**Foramen
ischiadicum majus**

**Lig. sacrospinale
et sacrotuberale**

**Foramen
ischiadicum minus**

For. suprapiriforme
a.+v. + n. gluteus sup.

For. infrapiriforme
a.+v. + n. gluteus inf.
n. ischiadicus
n. cut. femoris post.
a.+ v. pudenda int.
n. pudendus

For. ischiadicum min.
a.+ v. pudenda int.
n. pudendus

FASCIE SVALŮ KYČELNÍCH

- **Fascia glutea**
- **Fascia iliaca- arcus iliopectineus**
- **Fascia psoica**
- **Fascia piriformis**
- **Fascia obturatoria interna**

SVALY STEHNA

1. PŘEDNÍ SKUPINA STEHENNÍCH SVALŮ

- má jako celek funkci natahovačů (extenzorů) kolenního kloubu. Svaly jsou inervovány nervy bederní nervové pleteně.

musculus sartorius

Začátek: na spina iliaca anterior superior, sestupuje po přední ploše stehna distálně a mediálně

Úpon: na mediální kondyl tibie, do tzv. *pes anserinus* (společná úponová šlacha m. sartorius, m. gracilis a m. semitendinosus).

funkce: flexe, abdukce a supinace v kyčelním kloubu, v kolenním kloubu flexe a pronace.

Inervace: n.femoralis

musculus quadriceps femoris

Má čtyři hlavy:

musculus rectus femoris: Začíná na spina iliaca anterior inferior a leží nejvýše. Má 2 odstupky- caput rectum na spině a caput reflexum nad acetabulem- zabezpečuje flexi kyčle.

musculus vastus medialis: Začíná na mediální ploše těla femuru a od linea aspera- labium mediale.

musculus vastus lateralis: Začíná na laterální ploše těla femuru a od linea aspera- labium laterale.

musculus vastus intermedius: Začíná od přední plochy těla femuru.

Úpon: na tuberositas tibiae. V úponové šlaše tohoto svalu je zavzata česka. Sval svým neustálým tonusem při vzpřímeném postoji udržuje dolní končetinu napjatou v kolenním kloubu.

funkce: extenze v kolenním kloubu, m. rectus femoris spolupůsobí při flexi v kyčelním kloubu.

Inervace: n.femoralis

2. ZADNÍ SKUPINA STEHENNÍCH SVALŮ

▪ funkce natahovačů (extenzorů) kyčelního kloubu a ohybačů (flexorů) kolenního kloubu. Svaly jsou inervovány nervy bederní nervové pleteně. Jsou to tedy dvoukolubové svaly, protože začínají na tuber ischiadicum a končí na proximální části kostí bérce.

musculus biceps femoris –

Začátek: dvěma hlavami – *caput longum* (dlouhá hlava) na tuber ischiadicum, *caput breve* (krátká hlava) na zadní ploše těla femuru-labium laterale lineae asperae.

Úpon: na caput fibulae.

funkce: flexe v kolenním kloubu, flektovaný bérec supinuje, *caput longum* – extenze a addukce v kyčli.

Inervace: n.ischiadicus

musculus semimembranosus

Začátek: na tuber ischiadicum

Úpon: na mediální kondyl tibie- 2 úpony- proximální část tibie a lig.popliteum obliquum. .

funkce: flexe v kolenním kloubu, extenze, addukce a vnitřní rotace v kyčli.

Inervace: n.ischiadicus

musculus semitendinosus

Začátek: na tuber ischiadicum

Úpon: na mediální kondyl tibie, do tzv. *pes anserinus* (společná úponová šlacha m. sartorius, m. gracilis a m. semitendinosus).

funkce: flexe v kolenním kloubu, extenze, addukce a vnitřní rotace v kyčli.

Inervace: n.ischiadicus

3. MEDIÁLNÍ SKUPINA STEHENNÍCH SVALŮ

Svaly mediální skupiny mají jako celek funkci přitahovačů (adduktorů) stehna. Jsou *inervovány* nervy bederní nervové pleteně- n.obturatorius. Patří sem:

musculus obturatorius externus:

Začátek: na zevní straně membrana obturatoria

Úpon: fossa trochanterica

funkce: supinace stehna, napomáhá při jeho addukci a flexi..

musculus adductor brevis:

Začátek: na ramenech stydké kosti- mezi ramus superior a inferior

Úpon: na proximální třetinu linea aspera na femuru.

funkce: addukce stehna; spolupůsobí při flexi a supinaci v kyčelním kloubu.

musculus pectineus:

Začátek: od pecten ossis pubis

Úpon: k trochanter minor

funkce: addukce, flexe a supinace v kyčelním kloubu.

musculus gracilis:

Začátek: na ramenech kosti stydké- ventrokaudálně od symfýzy

Úpon: na mediální kondyl tibie, do tzv. *pes anserinus* (společná úponová šlacha m. sartorius, m. gracilis a m. semitendinosus). Je to dvoukloubový sval.

funkce: addukce stehna a flexe v kolenním kloubu, flektované koleno pronuje.

musculus adductor longus:

Začátek: na ramenech kosti stydké- mezi symfýzou a tuberculum pubicum

Úpon: na prostřední třetinu linea aspera na femuru.

funkce: addukce, flexe a supinace v kyčelním kloubu.

musculus adductor magnus:

Začátek: na ramenech kosti stydké- na ramus inferior až po tuber ischiadicum

Úpon: po celé délce linea aspera na femuru (za oběma předchozími svaly).

funkce: hlavní adduktor kyčelního kloubu, napomáhá i extenzi stehna

FASCIE STEHENÍ

- **Fascia lata- tractus iliotibialis**
- **Canalis adductorius- lamina vasoadductoria- hiatus tendineus (adductorius)**

SVALY BÉRCE

1.PŘEDNÍ SKUPINA BÉRCOVÝCH SVALŮ

-funkce natahovačů (extenzorů) nohy a prstů a supinátory nohy. Jsou *inervovány* nervy křížové nervové pleteně- n.peroneus profundus. Patří sem:

musculus tibialis anterior:

***Začátek:* od laterální strany tibie a přilehlé membrana interosea na dorsum pedis, stáčí se mediálně na plantu**

***Úpon:* na basis 1.metatarsu a na os cuneiforme I.**

***funkce:* dorzální flexe nohy a její supinace. Zabezpečuje podélnou klenbu nohy.**

musculus extensor digitorum longus:

Začátek: od laterálního kondylu tibie. Caput fibulae a membrana interossea

Úpon: na články prstů, ke kterým vysílá své šlachy- na dorsum pedis- 5 šlach- na basis phalanx mediae a distalis 2.-5.prstu a na basis 1.metatarsu- m.peroneus tertius.

funkce: extenze prstů a nohy, *m. peroneus tertius* provádí i pronaci nohy.

musculus extensor hallucis longus:

Začátek: od mediální strany distální části fibuly a přilehlé membrana interossea

Úpon: na dorzální aponeurózu palce- phalanx distalis basis digiti primi.

funkce: dorzální flexe palce a nohy.

ŠLACHOVÉ POCHVY SVALŮ PŘEDNÍ SKUPINY

- **2 zesílené pruhy fascia cruris-
retinaculum extensorum superius et inferius**

2. ZADNÍ SKUPINA BÉRCOVÝCH SVALŮ- povrchová vrstva

-funkce ohybačů (flexorů) nohy a prstů .Jsou *inervovány* nervy křížové nervové pleteně- n.tibialis.

musculus triceps surae

Má tři hlavy:

–*musculus soleus*: Začíná na zadní ploše tibie- na arcus tendinis m.solei- mezi caput fibulae a lineae popliteae.

–*musculus gastrocnemius*: Začíná dvěma hlavami na epikondylech femuru:

–caput mediale: Začíná na mediálním epikondylu femuru.

–caput laterale: Začíná na laterálním epikondylu femuru.

***Úpon*: na tuber calcanei jako šlacha Achillova (*tendo calcaneus*).**

***funkce*: plantární flexe nohy, m. gastrocnemius i flexi v kolenním kloubu.**

Celý sval se výrazně uplatňuje při chůzi – nápadný je jeho rozvoj u člověka.

musculus plantaris:

Začátek: od epicondylus lateralis femoris a pokračuje tenkou šlachou mezi m.gastrocnemius a soleus do tendo calcanei.

funkce: napomáhá plantární flexi nohy a flexi v kolenním kloubu.

musculus popliteus:

Začátek: od epicondylus lateralis femoris na zadní plochu kolenního kloubu, podbíhá lig.collaterale fibulare, vede vlákna k laterálnímu menisku.

funkce: flexe v kolenním kloubu, při flektovaném koleni napomáhá pronaci bérce.

ZADNÍ SKUPINA BÉRCOVÝCH SVALŮ- hluboká vrstva

musculus tibialis posterior:

Začátek: od zadní plochy membrana interossea, přilehlé části tibie a fibuly, jde okolo maleolus medialis do planta pedis

Úpon: os naviculare.

funkce: plantární flexe, mírná supinace, zabezpečuje podélnou klenbu nožní.

musculus flexor digitorum longus:

Úpon: na články prstů, ke kterým vysílá své šlachy.

Začátek: od zadní plochy tibie okolo maleolus medialis do planta pedis- 4 šlachy- na distální články 2.-5.prstu. od šlach odstupují mm.lumbricales.

funkce: flexe prstů a nohy, supinace nohy, zabezpečuje podélnou klenbu nožní.

musculus flexor hallucis longus:

Úpon: na články tohoto prstu.

Začátek: od zadní plochy fibuly do sulcus tendis m.flexoris hallucis longi na distální článek palce. *funkce:* flexe palce a nohy, zabezpečuje podélnou klenbu nožní

- **Retinaculum mm.flexorum**
- **Fossa poplitea**
- **Fascia cruris**

3. LATERÁLNÍ SKUPINA BÉRCOVÝCH SVALŮ

-funkce pomocných ohybačů (flexorů) nohy a pronátory. Svým tahem se rovněž podílejí na udržování klenby nožní. Svaly jsou inervována nervy křížové nervové pleteně- n.peroneus superficialis.

musculus fibularis (peroneus) longus

***Začátek:* od caput fibulae a proximální části těla fibuly a jde okolo maleolus lateralis před sulcus maleoli lateralis do planta pedis, před os cuboideum**

***Úpon:* na basis ossis metatarsi I.a os cuneiforme I., je antagonistou m.tibialis anterior.**

***funkce:* plantární flexe nohy a její pronace, udržuje příčnou nožní klenbu.**

musculus fibularis (peroneus) brevis

Začátek: od distální části těla fibuly před sulcus maleoli lateralis do planta pedis

Úpon: na tuberositas ossis metatarsi V.

funkce: plantární flexe nohy a její pronace.

ŠLACHOVÉ POCHVY LATERÁLNÍ SKUPINY

- **Retinaculum mm.peroneorum superius et inferius**

SVALY NOHY

Svaly nohy jsou tvořeny systémem většího množství krátkých svalů, které se podílejí na pohybech prstů. Jsou inervovány nervy křížové nervové pleteně. Noha člověka je adaptována na stání a na chůzi, na které se podílejí především velké svaly dolní končetiny.

MM.PEDIS

- na hřbetu nohy- extensory palce a prstů
- v plantě- svaly palce- mediální okraj nohy
  - svaly malíku- laterální okraj nohy
  - svaly střední skupiny- m.flexor digitorum brevis
    - mm.lumbricales
    - m.quadratus plantae
- mm.interossei

DORSÁLNÍ SKUPINA- HŘBET NOHY:

musculus extensor hallucis brevis:

Začátek: jde od dorsální strany patní kosti- sinus tarsi

Úpon: do dorsální aponeurózy palce

Funkce: extenze palce

Inervace: n.peroneus prof.

musculus extensor digitorum brevis:

Začátek: od sinus tarsi 3 šlachami

Úpon: na 2.-4.prst- do dorsální aponeurózy.

Funkce: extenze 2.-4.prstu

Inervace: n.peroneus prof.

PLANTÁRNÍ SKUPINA:

- SVALY PALCE:

musculus abductor hallucis brevis:

Začátek: processus medialis tuberis calcanei

Úpon: mediální sesamskou kost-art.metatarsofalangea hallucis.

Funkce: flexe a abdukce prox.článku palce

Inervace: n.plantaris medialis

musculus flexor hallucis brevis:

Začátek: z plantární strany ossa cuneiformia- 2 hlavy

Úpon: na laterální a mediální sesamskou kost.

Funkce: flexe palce

Inervace: n.plantaris medialis

musculus adductor hallucis:

Začátek: 2 hlavami- caput obliquum- plantární strana os cuboideum a báze IV.a
V.metatarsu. - caput

transversum- plantární strana III.-V.metatarsophalangeálního kloubu.

Funkce: addukce palce

Inervace: n.plantaris lateralis

-SVALY MALÍKU:

musculus abductor digiti minimi:

Začátek: processus lateralis tuberis calcanei

Úpon: na bázi proximálního článku 5.prstu.

Inervace: n.plantaris lateralis

musculus flexor digiti minimi brevis:

Začátek: od báze 5.metatarsu

Úpon: na bázi proximálního článku 5.prstu.

Inervace: n.plantaris lateralis

musculus opponens digiti minimi:

Začátek: od plantární strany os cuboideum

Úpon: na tělo 5.metatarsu.

Inervace: n.plantaris lateralis

-SVALY STŘEDNÍ SKUPINY:

-musculus flexor digitorum brevis:

Začátek: od processus medialis tuberis calcanei, 4 šlachy k tříčlankovým prstům, u proximálního článku 2 raménka,

Úpon: připojují se na prostřední článek, štěrbinou prochází šlacha m.flexor digitorum longus.

Funkce: flexe prox.a prostř.článku prstu

Inervace: n.plantaris medialis

musculi lumbricales:

Začátek: jde od šlachových cípů m.flexor digitorum longus

Úpon: na mediální stranu báze proximálních článků prstů- 2.-5.

Funkce: flexe prox.článku prstu, naklánění prstů na med.stranu

Inervace: n.plantaris med.et lat.

musculus quadratus plantae:

Začátek: od tuber calcanei

Úpon: do šlachy m.flexor digitorum longus.

Funkce: flexe prstů

Inervace: n.plantaris lat.

- SVALY INTEROSSEÁLNÍ:

mm.interossei plantares:

Začátek: od mediální strany III.-V.metatarsu

Úpon: na mediální stranu proximálního článku prstu 3.-5.

Funkce: addukce 3.-5.prstu, mírná flexe prox.článků

Inervace: n.plantaris lat.

mm.interossei dorsales:

jsou 4, každý má 2 hlavy- jdou od přilehlých stran sousedních metatarsálních kostí:

- I. je ve štěrbině mezi I.aII.metatarssem a končí na mediální straně prox.článku 2.prstu.
- II.mezi II.aIII.metatarssem, končí na laterální straně 2.prstu.
- III.je ve štěrbině mezi III.aIV.metatarssem, končí na laterální straně prox.článku 3.prstu.
- IV.mezi IV.aV.metatarssem, na laterální stranu 4.prstu.

Funkce: abdukce 3.-5.prstu, mírná flexe prox.článků

Inervace: n.plantaris lat.